

4.7 Sosiale tjenester (VO nr 51)

4.7.1 Innledning

Virksomhetsområdet omfatter sosial rådgivning og veiledning, tilbud til personer med rusproblemer, sosiale boliger, introduksjonsordningen, kvalifiseringsordningen og økonomisk sosialhjelp. Enheten inngår som en del av NAV Ringsaker.

Hovedmål:

Fremme økonomisk trygghet, bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer. Sikre flyktningene i kommunen reell likestilling, deltakelse og integrering i et flerkulturelt samfunn.

4.7.2 Oversiktstabeller

Tabell 4.7.2.1 Personalressurser (årsverk)

	31.12.2010	Budsjett 2011	Forslag 2012	Forslag 2013	Forslag 2014	Forslag 2015
Årsverk samlet	35,35	35,35	32,35	37,35	37,35	37,35

Ved sammenslåing av rustjenesten i Ringsaker kommune inndras 1 årsverk miljøarbeider samtidig som det overflyttes 2 årsverk ruskonsulenter til enhet psykisk helse.

Tabell 4.7.2.2 Drifts- og investeringsbudsjett (kr 1.000)

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Forslag 2012	Forslag 2013	Forslag 2014	Forslag 2015
Driftsutgifter	60 486	66 146	66 186	65 824	65 824	65 824
Driftsinntekter	11 796	6 982	7 492	7 934	7 934	7 934
Netto driftsutgifter	48 690	59 164	58 694	57 890	57 890	57 890
Investeringsutgifter	2 100	11 210	9 124	1 050	2 100	1 050
Investeringsinntekt		4 064	3 468			
Netto investeringsutgifter	2 100	7 146	5 656	1 050	2 100	1 050

4.7.3 Behovsvurderinger

Lov om sosiale tjenester er ment å være sikkerhetsnettet i velferdsstaten hvor intensjonen er å fange opp udekkede behov og de brukere som ikke har rettigheter i forhold til annen lovgivning. Sosialtjenestens oppgaver, herunder antall brukere og type problematikk, må således i stor grad sees i sammenheng med den generelle konjunktursituasjonen i samfunnet, slik som arbeids- og boligmarkedet, hvordan brukere fanges opp av annen lovgivning og hvordan andre samfunnsinstitusjoner utøver sine oppgaver og tjenester. Enhetens utfordringer er således å dekke brukerens udekkede behov, etterleve lovens krav og samtidig avlevere et regnskap innenfor budsjettet ramme. Loven er skjønnslov hvor fylkesmennene utøver legalitetskontroll herunder vurderer skjønn som blir utøvd i kommunene.

For budsjett 2012 legges følgende forutsetninger til grunn:

- Arbeidsledighet som i 2011
- Samme antall brukere som i 2011
- Noe lavere strømutfgifter
- Samme eller noe høyere boutgifter som i 2011
- Fortsatt lavt rentenivå
- Statlige tiltaksvirkemidler som på dagens nivå
- Færre antall brukere på AAP som resultat av en mer restriktiv statlig praksis. Konsekvensene vil bli flere mottakere av sosialhjelp

- Færre introduksjonsprogramdeltakere
- Færre kvalifiseringsprogramdeltakere
- Fortsatt bruk av private institusjonsplasser i rusomsorgen, men noe lavere behov fra 2013 etter etablering av rusboliger på Kjerringhaugen. Fortsatt bruk av dyre midlertidige botilbud pga. mangel på egnede boliger.

Arbeidsledighet

Ungdomsledigheten er en av de største utfordringene for tjenesten. Tall fra 2007 og frem til oktober 2011 viser en uheldig utvikling når det gjelder andelen ungdommer som har behov for hjelp og oppfølging fra NAV. Det er gjennomført organisatoriske endringer i tjenesten for best mulig å møte disse utfordringene. Høsten 2011 ble det blant annet etablert et eget ungdomsmottak som et ledd i den økte satsingen på ungdom.

Rusomsorg

Tjenesten har ca. 160 brukere og er lavt bemannet sammenlignet med andre kommuner. Statlig finansierte prosjekter har bidratt til at kvaliteten likevel har holdt et akseptabelt nivå. Bortsett fra 2 prosjektstillinger i boligsosialt arbeid, opphører øvrige stillinger knyttet til prosjektene Legemiddelassistert rehabilitering (LAR) og Koordinerende tillitsperson (KTP) 31.12.2011. Boligsituasjonen for brukere med rusproblemer er vanskelig. Det må ofte benyttes kostbare institusjonsplasser og midlertidige kriseløsninger som campinghytter og motell.

Flyktningtjenesten

Kommunestyret har vedtatt at kommunen skal bosette 25 flyktninger pr år. Tallet inkluderer familiegjennforeninger. En stor utfordring er å klare å skaffe egnede boliger. Alle bosatte har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram. For 2012 legges det til grunn noe færre deltakere i programmet enn i 2011.

Kvalifiseringsprogrammet

Måltall satt av Arbeids- og inkluderingsdirektoratet er 55 deltakere i gjennomsnitt for Ringsaker kommune i 2011. Det legges til grunn et noe lavere antall deltakere i 2012.

Gjennomgang av veiledende satser livsopphold

Som ledd i en reduksjon av de samlede sosialhjelpsutbetalingene, vil enheten i løpet av 2012 gjennomgå de veiledende sosialhjelpssatsene med spesielt fokus på å få ungdom i arbeid og aktivitet. I tillegg skal omfanget av supplerende av statlige ytelser kartlegges. Dette vil bli lagt frem i en egen sak.

Økonomi

Etter etableringen av NAV Ringsaker har Sosiale Tjenester i perioden 2008-2010 gått med driftsmessig underskudd. Antall brukere har i denne perioden økt noe mens gjennomsnittlig utbetaling pr bruker har økt:

Tabell 4.7.3.1 Antall brukere pr. måned i gjennomsnitt (Velferd)

År	Totalt	25 +	18 - 24
2008	341	275	66
2009	348	278	70
2010	346	263	83
2011 (1-9)	365	285	80

Tabell 4.7.3.2 Gjennomsnittlig utbetaling pr. bruker pr. måned (Kostra)

År	Ringsaker	Gruppe 13	Hamar	Stange	Gjøvik
2007	7 219	7 190	5 823	5 829	6 674
2008	8 102	7 563	6 127	6 179	7 039
2009	8 731	7 642	6 043	6 134	6 488
2010	8 457	7 495	6 307	5 759	6 275

Tabellen viser en økning i gjennomsnittlig utbetaling pr. bruker pr. måned i perioden 2007 til 2010 på kr 1.200. Dette utgjør en samlet økning i sosialhjelpsutgifter på 5 mill. kroner i 2010 sammenliknet med 2007.

Fra 2010 ble det opprettet tre nye stillinger i tjenesten. Dette skjedde ved omdisponeringer innenfor eget budsjett. Bakgrunnen for dette var en forventning om at flere stillinger til oppfølging av brukere ville bidra til reduserte sosialhjelpsutgifter. Resultatene så langt er positive og viser følgende:

- Gjennomsnittlig utbetaling pr bruker pr måned ble redusert med kr 274, hvilket utgjør kr 1.138.000 pr år.
- Gjennomsnittlig stønadslengde ble redusert fra 4,4 til 3,8 måneder, hvilket er lavere enn sammenlignbare kommuner

Tabell 4.7.3.3 Gjennomsnittlig stønadslengde måneder (Kostra)

År	Ringsaker	Gruppe 13	Hamar	Stange	Gjøvik
2007	4,6	5,3	6,6	5,5	5,1
2008	4,6	5,0	6,9	5,8	4,9
2009	4,4	5,0	6,8	5,9	5,0
2010	3,8	4,9	6,4	5,9	5,0

Av tjenestens brukere har ca. 70 % en statlig ytelse, der kommunen supplerer disse da statlige ytelser er for lave i forhold til veiledende sosialhjelpssatser og faktiske boutgifter.

Prognosen for 2011 tilsier et underskudd innenfor sosiale tjenester på til sammen 4,1 mill. kroner. Dette kan sees i sammenheng med:

- 7 % økning i antall brukere som mottar sosialhjelp fra 2010 til 2011, noe som på årsbasis utgjør en merutgift på 3 mill. kroner. I perioden mai – juli 2011 var økningen 19 % for brukere i alderen 25 år og eldre.
- Økte sosialhjelpssatser til ungdom
- Høye strømutgifter vinteren 2010/2011
- Økt bruk av midlertidige boløsninger, som f.eks. campinghytter og motell, fra kr 220.000 i 2010 til kr 440.000 i 2011

Trenden med nedgang i gjennomsnittlig utbetaling pr bruker fortsetter i 2011. Det bemerkes også at tjenesten har vesentlig lavere brutto driftsutgifter pr bruker enn sammenlignbare kommuner, jf. tabell 4.7.3.4. Dette viser at enheten drives kostnadseffektivt. Ringsaker har en høyere gjennomsnittlig utbetaling av sosialhjelp pr bruker enn tilsvarende Kostra-kommuner, men tjenesten har lavere stønadslengde pr bruker enn sammenlignbare kommuner.

Tabell 4.7.3.4 Brutto driftsutgifter pr. sosialhjelpsmottaker (Kostra)

År	Ringsaker	Gruppe 13	Hamar	Stange	Gjøvik
2007	52 649	71 832	64 500	57 657	53 755
2008	56 128	75 950	68 583	71 942	60 787
2009	61 892	76 466	68 135	66 987	59 005
2010	58 856	75 564	70 471	85 583	61 519

Overføring av faste tilskudd til VO 87

Budsjetterte tilskudd til Stiftelsen Hamar krisesenter, Alternativ til vold kontor, Stiftelsen støttesenter mot incest og seksuelle overgrep og Overgrepsmottak for seksuelle overgrep er overført til VO 87 Overføringer med til sammen 2,574 mill. kroner.

4.7.4 Resultatmål - styringskort

Fokusområder og indikatorer	Målemetode/kilde	Mål	Akseptabelt
Brukere			
Tjenester tilpasset brukernes behov			
Tilfredshet med tjenestene	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Kvaliteten på tjenestene	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Dialog med brukerne			
Tilfredshet med samarbeid og medvirkning	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Tilfredshet med informasjon	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Medarbeidere			
Engasjement og kompetanse			
Brukernes tilfredshet med ansattes engasjement og kompetanse	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Ansattes tilfredshet med engasjement og kompetanse	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Læring og fornyelse			
Ansattes tilfredshet med læring og fornyelse	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Medarbeiderskap (spm: 2,4,18,32)	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Organisasjon			
Arbeidsmiljø			
Ansattes tilfredshet med arbeidsmiljø	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Ansattes stolthet over egen arbeidsplass	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Sykefravær	Visma HRM (Ansatt)	6 %	7 %
Ledelse			
Ansattes tilfredshet med ledelsen	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Ledelse (et samlet resultat av andre ind.)		5,0	4,0
Økonomi			
Økonomistyring			
Avvik i % hittil i år, regnskap ift. budsjett	Regnskap/budsjett	0 % +	0 % +
Avvik i %, årsprognose ift. budsjett	Regnskap/budsjett	0 % +	0 % +

4.7.5 Standardendringer og nye driftstiltak

På bakgrunn av forutsetningene som legges til grunn i 2012 og tidligere års resultater, vurderes enhetens ramme i utgangspunktet å være utilstrekkelig for at enheten skal levere et budsjett i balanse. For budsjett 2012 er det lagt inn et generelt rammekutt på kr 243.000. Enheten er videre styrket med kr 1.150.000 knyttet til økte utgifter til sosialhjelp. Det vil likevel være nødvendig å foreta reduksjoner i enhetens tjenester for å oppfylle kravet om budsjettbalanse. Rådmannen vil gjennom året følge opp enhetens økonomi og vurdere å øke rammen hvis rammeforutsetningene tillater det i forbindelse med tertialrapporteringene.

Styrking av rammen

Enhetens rammer styrket med til sammen kr 1.150.000 for å dekke økte utgifter til sosialhjelp.

Øke sosialhjelpsbudsjettet ved omdisponeringer innenfor rammen

Ved omdisponeringer innenfor rammen (se tiltak nedenfor) vil sosialhjelpsbudsjettet økes med kr 607.000 i 2012 og kr 857.000 i 2013-2015. På bakgrunn av forutsetningene beskrevet ovenfor (jf. kapittel 4.7.3) vil det ventelig være behov for en ytterligere økning av sosialhjelpsbudsjettet. Som foran nevnt, vil en komme tilbake til spørsmål om tilleggsbevilgninger i tertialsammenheng.

Fjerning av ferie- og julebidrag fra normeringsreglementet

Fjerning av disse bidragene vil gi en årlig innsparing på kr 350.000 i økonomiplanperioden. Tiltaket vil dekke det generelle kuttet på kr 243.000, og det resterende beløpet frigjøres til å øke sosialhjelpsbudsjettet.

Opprettelse av 5 årsverk miljøarbeider

I henhold til f.sak 132/2009 etableres et boligtiltak for rusmisbrukere med redusert boevne. I 2013 vil det bli etablert 8 boliger og 2 akuttboliger for rusavhengige. Tiltaket bemannes med 5 årsverk og innebærer 2 ansatte på jobb hver ukedag. Driftsutgiftene beregnes til 3,4 mill. kroner. Tiltaket er planlagt finansiert gjennom omdisponering av budsjett for kjøp av privat omsorgs- og behandlingsplasser og reduserte sosialhjelpsutgifter. Nedbetaling av lån og driftsutgifter dekkes av husleieinntekter.

Samarbeidsprosjekt ungdom

Ved å utvikle et samarbeid mellom ungdomsteam NAV, barnevernets ungdomsteam og ungdomskontakten, anslås det en innsparing knyttet til sosialhjelp og livsoppholdsutgifter tilsvarende kr 250.000. Samarbeidet innebærer at man skal jobbe med ettervern ungdom på en bedre måte og at NAV involveres i barnevernets 18+ plan. På denne måten vil enheten forebygge at ungdom blir sosialhjelpsmottakere.

Omorganisering av NAV Ringsaker

Rådmannen mener det er helt nødvendig å styrke lederressursen i tjenesten, jfr. k.sak 45/2011, 1. tertial 2011, hvor rådmannen foreslo å opprette en fagkoordinatorstilling. Dette ble imidlertid avslått av kommunestyret da en ikke ønsket å opprette nye kommunale stillinger parallelt med at staten reduserer sin bemanning. Stillingen som NAV-leder er i dag en kommunalt finansiert stilling, som skal ivareta både statlige og kommunale arbeidsoppgaver. I praksis har det vist seg at 60-70 % av NAV-leders tid går med til statlige oppgaver. Samlet anslås at sosiale tjenester bruker to årsverk på statlige oppgaver. Dagens ledelsesmodell med en felles leder for NAV-kontoret finansiert av kommunale midler, synes å ha negative konsekvenser for oppfølging av sosiale tjenester i NAV. For å styrke den kommunale lederressursen og fokuset på sosiale tjenester i NAV-kontoret, uten samtidig å opprette en ny stilling, tilrår rådmannen at kommunen går inn for todelt ledelse i kontoret, dvs. en leder for sosiale tjenester og en leder for de statlige oppgavene. Dette gjennomføres ved en revidering av gjeldende samarbeidsavtale med NAV Hedmark, og vil bli fremmet i egen sak. De ressurser som her frigjøres kan bl.a. disponeres til videreutvikling av metoder og rutiner overfor brukergruppene med spesielt fokus på å få ungdom i arbeid/aktivitet. Endring i ledelsesmodellen anslås å utgjøre en innsparing på kr 500.000 på årsbasis, men det hefter noe usikkerhet rundt dette anslaget. Det forventes en halvårseffekt på kr 250.000 i 2012 som vil bidra til å få budsjettet i balanse.

En endring av ledelsesmodellen har ingen konsekvenser for den fysiske lokalisering av sosiale tjenester. Enheten vil fortsatt være samlokalisert med den statlige delen av NAV. Dette er i første rekke en intern omorganisering, og brukere skal forholde seg til NAV-kontoret på samme måte som tidligere. Todelt ledelse av NAV-kontor praktiseres i dag i alle bydeler i Oslo og Bergen. I Hedmark har Trysil og Eidskog tilsvarende ledelsesmodell.

Overføring av rustjenesten i NAV til psykisk helse

Som en del av innsparingstiltak i budsjett 2012 er det utredet muligheter og effekter av en sammenslåing av rustjenesten i NAV og enhet psykisk helse. Det ble konkludert med at enhetene har en rekke av de samme brukerne, og at tilbudet vil styrkes med en felles ledelse. Sammenslåingen medfører at det overføres to årsverk ruskonsulent samt driftsmidler fra NAV til psykisk helse på kr 727.000 i 2012 og kr 1.454.000 i 2013-2016.

Inndragning 1 årsverk miljøarbeider

Som følge av sammenslåingen av rustjenesten inndras 1 årsverk miljøarbeider i 2012. Enhet psykisk helse besitter den samme kompetansen som denne stillingen innehar, samtidig som kapasiteten vurderes tilstrekkelig. Tiltaket forventes iverksatt fra 1.7.2012 og gir en innsparing på kr 236.000 i 2012 og kr 473.000 i 2013-2015.

4.7.6 Investerings tiltak

Kjøp av flyktningeboliger (prosjekt 54107)

I k.sak 134/2008 ble det vedtatt at Ringsaker kommune for perioden 2009-2012 skal fortsette å bosette i gjennomsnitt 25 flyktninger i året. Netto investeringsramme til kjøp av gjennomgangsboliger utgjør 2,1 mill. kroner i 2012, 1,050 mill. kroner i 2013, 2,1 mill. kroner i 2014 og 1,050 mill. kroner i 2015.

Boliger for rusmisbrukere (prosjekt 54108)

I k.sak 40/2010 ble det vedtatt at boliger for rusmisbrukere etableres på Kjerringhaugen. I budsjett 2011 ble det bevilget 10,160 mill. kroner, delvis finansiert av tilskudd fra Husbanken på 4,064 mill. kroner. På bakgrunn av endringer i markedspris foreslås det bevilges ytterligere 7,024 mill. kroner til prosjektet i 2012, hvor tilskuddet utgjør 3,468 mill. kroner. Samlet utgjør dette 17,184 mill. kroner til prosjektet hvorav tilskudd utgjør 7,532 mill. kroner.